

Tränares syn på samspelet mellan barn och tränare

- en jämförande studie av tränare i Sverige och
Tyskland

Gunnar Gräsbeck

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete på avancerad nivå 67:2019
Ämneslärarprogrammet 2015-2020
Handledare: Bengt Larsson
Examinator: Suzanne Lundvall

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med det här arbetet är att undersöka tyska och svenska tränares syn på samspelet mellan barn och tränare inom ramen för föreningsidrott för barn, samt synliggöra eventuella likheter och skillnader mellan tränarnas syn på detta samspel. Studien utgår ifrån följande frågeställningar:

- Hur beskriver tyska och svenska tränare samspelet mellan tränare och barn inom ramen för föreningsidrott för barn?
- Vilka likheter och skillnader mellan tyska och svenska tränares åsikter framträder?

Metod

Studien använder sig av intervju som kvalitativ metod för att samla in data och besvara syfte och frågeställningar. Fyra svenska tränare och fyra tyska tränare valdes ut genom ett bekvämlighetsurval, med minst ett års arbetserfarenhet av att vara tränare inom barnidrott. Studien tar sin teoretiska utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv på lärande.

Resultat

Tränarna beskriver en liknande syn på vad samspelet mellan barn och tränare ska bestå av och hur de bäst ska stimulera varje barns lärande och utveckling. Barn ska mötas på individnivå och samspelet karakteriseras av att kunna variera övningar och anpassa träningen utifrån olika målsättningar och därmed inkludera så många som möjligt. I lagidrotter lägger tränarna vikt vid hur laget fungerar ihop åt. Tränarna inom de individuella idrotterna betonar tränarens roll som förebild. De tyska respektive svenska tränarna förhåller sig något olika till hur de presenterar feedback. De tyska prioriterar en kombination av positiv och negativ feedback, medan de svenska tränarna väljer att prioritera positiv feedback.

Slutsats

Studiens resultat visar att såväl de svenska som tyska tränarna arbetar utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande. De är eniga om att ett samspel mellan barn och tränare är viktigt för att främja lärande och utveckling. Den skillnad som framträder i studien mellan de svenska respektive tyska tränarna är de tyska tränarnas prioritering av metoder där en kombination av både positiv och negativ feedback utnyttjas för att bäst främja lärandet. De svenska tränarna framhöll vikten av att ge positiv feedback så ofta som möjligt.

Coaches' views on the interaction between child and coach

- a comparative study of coaches in Sweden and
Germany

Gunnar Gräsbeck

Swedish School of Sport and Health Sciences
Independent research on advanced level 67:2019
Teachers program 2015-2020
Supervisor: Bengt Larsson
Examiner: Suzanne Lundvall

Abstract

Aim

The aim of this study is to examine German and Swedish coaches' views on coach and child interaction in the frame of club sport to highlight similarities and differences between coaches' views on this interaction. The study is based upon following more precise questions:

- How do German and Swedish coaches describe the interaction between coaches and children in the frame of children's club sport?
- What similarities and differences are made apparent between the German and Swedish coaches' views?

Method

Interview is used as a qualitative method to collect data and to answer the aim of the study.

Through a convenience sample four Swedish coaches and four German coaches, with at least one year of work experience as a coach in children's sports, were selected. The study takes its theoretical point of view from a sociocultural perspective on learning.

Results

Coaches show similar views of what coach and child interaction should consist of and how they should best stimulate each child's development and learning. Children should be met on individual level and interaction is characterized by a variation of exercises and adaptation to training by different goal-settings in order to include as many individuals as possible. In team sports, the coaches point out the importance of teamwork. In individual sports the coaches emphasize the coach's role as role model. The German and Swedish coaches are somewhat different in how they present feedback. The Germans prioritize a combination of positive and negative feedback, while the Swedish coaches choose to prioritize positive feedback.

Conclusions

The results show that both the Swedish and German coaches work from a sociocultural perspective on learning. They agree that an interaction between children and coaches is important in promoting learning and development. The difference that emerges in the study between the Swedish and German coaches is the German coaches' prioritization of a combination where both positive and negative feedback is used to best promote learning. The Swedish coaches emphasized the importance of giving positive feedback as often as possible.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund	1
2.1 Problembeskrivning	1
2.1.1 Barnidrott	1
2.1.2 Tidig specialisering	1
2.1.3 Tävling för barn.....	2
2.1.4 Tränarens roll för barnens utveckling	3
2.1.5 Samspel	3
2.2 Tidigare forskning	4
2.2.1 Pedagogens samspel med barn	4
2.2.2 Kvalitativa studier på pedagogers åsikter av samspel	5
2.3 Teoretiska utgångspunkter	6
2.3.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande	6
2.3.2 Pedagogiska perspektiv på lärande	7
2.3.3 Idrottspedagogens samspel.....	8
2.3.4 Tränarens samspel med barn	9
3. Syfte och frågeställningar.....	10
4. Metod	10
4.1 Om metoden	10
4.2 Urval.....	11
4.3 Genomförande	11
4.4 Tillförlitlighetsfrågor.....	12
4.5 Etiska aspekter.....	12
5. Resultat.....	13
5.1 Tränarnas syn på samspel.....	13
5.1.1 Allmänt och inom sportspecifikt lärande	13
5.1.2 Att bedöma och ge feedback	15
5.1.3 Lek, rekreation och tävling.....	17
5.1.4 Fys- och färdighetsträning	18
5.2 Skillnader på samspel emellan Sverige och Tyskland	20
5.2.1 Allmänt och inom sportspecifikt lärande	20
5.2.2 Att bedöma och ge feedback	21

5.2.3 Lek, rekreation och tävling.....	23
5.2.4 Fys- och färdighetsträning.....	23
6. Diskussion	25
6.1 Tränarnas syn på samspel.....	25
6.2 Skillnader på samspel emellan Sverige och Tyskland	30
6.3 Metoddiskussion.....	31
6.4 Slutsats	31
Käll- och litteraturförteckning.....	33
Bilaga 1 Käll- och litteratursökning	36
Bilaga 2 Svenska intervjufrågor D-uppsats.....	37
Bilaga 3 English interview questions master thesis	38

1 Inledning

Denna studie handlar om barnidrott, och mer specifikt tränares samspel med barn inom ramen för organiserad föreningsidrott. Det existerar flera pedagogiska teorier som används i studier av lärande inom idrotten; behaviorismen, kognitivismen, konstruktivismen och sociokulturella perspektiv som några exempel (Willermark, 2016). Världen runt finns det en mängd tränare och lärare med kunskap och åsikter om hur samspel mellan pedagoger och adepter bör se ut. Vad som intresserade mig mest och lade grunden för det här arbetet var hur samspelet i fråga ser ut inom barnidrotten, eftersom barnen ofta beskrivs som vår framtid. Jag anser därför att barnidrott som kunskapsområde ständigt bör utvecklas och kunskapen kring detta utökas i samhället. Trots detta finns det fortfarande mycket outforskad kunskap vad gäller kvalitativa studier som fokuserar på tränares samspel med barn. Med utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv på lärande, är syftet med den här kvalitativa studien att bidra till att belysa samspelet mellan barn och tränare i Sverige och Tyskland.

2 Bakgrund

2.1 Problembeskrivning

2.1.1 Barnidrott

Definitionen av *barnidrott* som term är fortfarande någonting som ofta diskuteras. Riksidrottsförbundet (RF) (2019) definierar begreppet som *idrottsverksamhet för utövare upp till tonåren*. Alla barn utvecklas i olika takt på kognitiv, fysisk och social nivå. Om tonårsgränsen baseras på den utvecklingstakt som majoriteten följer, baseras definitionen av barnidrott på samma vis. RF:s definition på ungdomsidrott hävdar utöver definitionen av barnidrott (2019), att *upp till 25 års ålder, kallas verksamheten ungdomsidrott*. Det kan understrykas att en människa anses vara vuxen vid 25 års ålder. Definitionen nämner däremot ingen specifik ålder för tonårens början. Här kvarstår en otydlighet i RF:s definition. För att tydliggöra barnidrottsdefinitionen måste först tonåren och övergångsfasen till ungdomsidrott kunna förtydligas.

2.1.2 Tidig specialisering

För- och nackdelar med tidig specialisering diskuteras bland annat av Fahlström et al. (2014, s. 37). Han beskriver två metoder för hur specialisering inom idrott kan utövas, nämligen av sampling och systematisk träning. Systematisk träning beskrivs i studien som en form av tidig

specialisering där syftet är att börja utöva en sport i tidigt skede för att som vuxen kunna nå elitnivå. I studien beskrivs hur detta inte nödvändigtvis handlar om elitprestation i tidig ålder, utan om att väcka kärleken till en specifik idrottsgren (2014, s. 38). Sampling innebär däremot det motsatta till systematisk träning och förespråkar att i tidig ålder istället utöva flera olika sporter och utefter det specialisera sig på en huvudidrott vid 14 - 17 års ålder (Fahlström et al. 2014, s. 38). Fahlström et al. (2014, s. 40) betonar att sen specialisering är mera att föredra då dess syfte är att främja kärlek till flera olika sporter, istället för en, och sedan ha ett större utbud att välja på vilken idrott som fungerar bäst för en möjlig elitsatsning (Fahlström et al. 2014, s. 40).

RF ger exempel på individer som visar tacksamhet för både sampling och systematisk träning i deras idrottskarriärer (Fahlström et al. 2014, s. 42). Dessa individer har angett båda metoderna som orsaken till idrottsliga framgången under senare delen av livet. RF menar att det inte finns en rätt väg för att garantera tävlingsframgång i vuxen ålder och att det därför i dagsläget inte kan entydigt styrkas vilketdera av metoderna som är bäst för barn med tanke på en framtida elitidrottskarriär (Fahlström et al. 2014, s. 42). Däremot betonas starkt att barn ska ges möjlighet att prova på flera olika sporter och själva bestämma när de vill specialisera sig på en idrott (Fahlström et al. 2014, s. 42).

2.1.3 Tävlning för barn

Enligt RF (2019) är tävlingsmomentet en del av idrottens natur, men metoderna för hur detta utövas för barn ifrågasätts. Allt för tidigt resultatnriktad verksamhet är enligt RF (2019) inte något att föredra. RF betonar att målet med barns idrottande är att skapa en långsiktig utveckling för flickor och pojkar, snarare än att nå kortsiktiga resultat. Det är vanligt att tränare ställer krav och har som mål att vinna så många medaljer som möjligt. Flera tränare börjar därför en tidig specialisering för att skapa snabba resultat i tidig ålder. Detta är enligt Fahlström et al. (2014) inte en ideal modell för talangutveckling som främjar en långsiktig utveckling av barnidrotten. En senare specialisering har visat sig öka delaktigheten och rörelseglädjen hos barnen, samt även leda till bättre idrottsresultat i äldre åldrar (RF, 2019). Enligt RF (2019) kan man nu se att resultatnriktad träning för barn har tonats ner i flertal lagidrotter. Flera specialidrottsförbund inom lagidrott har bestämt sig att först vid 13 års ålder införa poängräkning och tabeller där jämförelse och rangordning blir möjligt. Flera av dessa specialidrottsförbund anser att det viktigaste inom barnidrotten är att motivera barnen att ha roligt, må bra och utvecklas som individer. Tränaren spelar en central roll eftersom tränaren

genom sitt engagemang och samspel med barnen är en av de viktigaste bidragande faktorerna för att främja detta.

2.1.4 Tränarens roll för barnens utveckling

RF (2019) påstår att 90 procent av alla barn och ungdomar i Sverige någon gång har varit delaktiga i och utövat idrott inom föreningsverksamhet. På basen av denna information kan det sägas att kraven som ställs på idrottsverksamheten är stora. Många barn gör i tidig ålder sina första idrottsliga erfarenheter och om siffrorna håller samma nivå som i RF:s senaste publicering (2019), ökar pressen på att barn ska kunna inkluderas i föreningsidrotten utan krav på specialisering i Sverige. Riksidrottsförbundets (2019) hållning och riktlinjer gäller endast för svensk föreningsidrott för barn, men av denna kan man förstå hur tränare världen över bär på samma ansvar för inkluderandet. Tränare är de som huvudsakligen tar ansvar för genomförandet av all form av idrottsverksamhet i praktiken och de spelar därför en betydelsefull roll för möjligheterna till inkludering och lärande genom sitt samspel med unga idrottare, vilket också gäller för idrott för barn. Hur barnidrottsverksamhet bedrivs av tränare är något som ständigt kräver uppmärksamhet.

2.1.5 Samspel

Teng (2013, s. 16) beskriver samspel som fungerande växelverkan mellan individer som arbetar mot ett gemensamt mål. Detta belyser författaren med exempel både från boll- och lagsporter. Han beskriver hur ett lag tillsammans måste utföra Kooperation, kommunikation, grupparbete, lagarbete och teamwork för att med god enighet och förståelse lyckas med målsättningen. Detta beskriver Teng (2013, s. 16) inom bollsport genom spelarnas gemensamma vilja att få bollen i mål. Det kräver inte bara samspel, utan också samverkan av spelarna eftersom det finns en boll inkluderat i spelet. Det är laget, inte en enskild individ, som för bollen i mål. Det andra exemplet som Teng (2013, s. 16) redogör för är cyklisterna som måste hålla ett gemensamt tempo så att alla kan hålla takten och tillsammans komma fram till målet.

I barnidrott kan båda exemplen relateras till samspelet mellan barn och tränare i den bemärkelsen att tränaren måste anpassa sin nivå till barnens. Samtidigt som tränaren ska hålla auktoritet är det lika viktigt att hen kan vara en lagkamrat och samverka med barnen på ett sätt där barnen också vill delta i träningen med tränaren. När samspelet mellan tränaren och

barnen baseras på ömsesidig förståelse av varandras kunskaper, kan målsättningar formuleras och den gemensamma vägen till en utvecklande lärprocess påbörjas.

2.2 Tidigare forskning

Kunskapsöversikten utsträcks att inkludera studier på andra pedagoger än bara tränare. Samspel mellan lärare och barn i skolan går att likställa med det tränare och barn i föreningsidrott har att hantera eftersom i båda samspelsformerna är syftet att främja barnens utveckling. All forskning som presenteras anses här ha relevans för att stärka studiens syfte och frågeställningar samt belysa vikten av sociokulturella perspektivet på lärande.

2.2.1 Pedagogens samspel med barn

Gjems och Sheridan (2017) intervjuade 69 förskolelärare i Sverige och 35 förskolelärare i Norge med syftet att presentera åsikter av hur förskolelärare ska samspela med elever för att främja språkinläringen. I studien framgick att lärare från bägge länderna hade samma åsikter gällande samspelet men hur samspelet genomfördes var annorlunda till följd av kulturellt inflytande. Studien ger inga konkreta exempel på hur det kulturella inflytandet såg ut, men poängterar att lärare trots lika åsikter utövade olika typer samspel i Sverige och Norge på grund av ländernas kulturella skillnader.

Morgan et al (2019, s. 43) presenterar två pedagogiska verktyg ”Collaborative professional learning” (CPL) och ”Continuing professional development” (CPD) för att främja samspelet mellan idrottslärare och skolelever. CPL kännetecknar lärarnas samarbete med elever och CPD lärarens personliga utveckling. Lärarna som utnyttjade verktygen påstod sig utvecklas mer yrkesmässigt och inkludera elevsamarbete oftare i samspelet. Enligt lärarna påvisade dessa metoder ha lärofrämjande effekter på samspel med 5 – 11 åriga skolelever. (Morgan et al. 2019, s. 43)

Brock et al. (2009, s. 355) hänvisar i sitt resultat till hur pedagogens observerande förmåga i samspelet påverkar grupparbete i ämnet idrott och hälsa hos elever i 11 - 12 års ålder. Det visades att en lärares individuella bemötande vid bildande av elevfungerande grupper påverkade interaktion och samspel, vilket kan ha lärofrämjande effekter. Forskarna visade i studien att individuella bemötandet kännetecknades av pedagogernas beaktande av elevernas sociala status och tidigare atletiska erfarenhet vid gruppbildningen.

Turner (2016) visar genom observationer av 13 – 17 åriga tonåringar i talangprogram hur de var samarbetsvilliga och kände sig tryggare i sitt lärande ju mer utrymme de fick till att vara delaktiga och uttrycka sina åsikter på träningen. I denna doktorsavhandling nämns inget konkret om ungdomarnas samspel med tränare, men slutsatsen som dras är att den frihet och delaktighet som tränarna gav hade en positiv inverkan på lärandet, eftersom ungdomarna påstod känna sig tryggare i sin utveckling. Ward och Parker (2013) visade liknande resultat genom en studie på 23 barn i ett ”positive youth development program”. Arbetet med att främja en positiv atmosfär betonades starkt i projektet vilket ökade barnens möjligheter att komma till tals och påverka sitt eget lärande (Ward & Parker 2013, s. 534). Genom tränarnas arbete med att skapa en positiv träningsatmosfär gavs barnen utrymme att uttrycka sina åsikter för att bättre förstå träningsinnehållet. Studierna förespråkar frihet som en främjande faktor till lärandet och påvisar med resultatet hur tränaren genom inkludering ytterligare kan utveckla sitt samspel.

Inom barnbasket visade en studie att kombinationen av feedback och beskrivningar av fel bidrog med optimal utveckling för frikast hos barnspelare i åldern 10 – 12 år. Feedback i konstruktivt syfte visade sig bidra med bästa frikastutvecklingen genom att bra frikast belönades med positiv feedback och felaktiga med negativ feedback. Det framgick i studien hur tränare lyckades främja lärande genom att regelbundet inkludera konstruktiv feedback i samspelet. (Pereira-Monfredini, Silva & Teixeira 2017, s. 1825)

Dyson och Wallhead (2017) presenterar ”Cooperative learning” (CL) som en metod för pedagogen att utöva samspel genom bildande av små elevgrupper som gemensamt skulle lösa uppgifter. Syftet med CL är att främja lärande genom gemensam problemlösning. I enighet med Ageyey et al. (2003, s. 1 ff.) kan detta relateras till Vygotskijs proximalzonsteori. Pedagogen instruerar adepter personligen för att främja deras utveckling av övningar till en nivå där övningarna kan utföras självständigt. I samband med studierna kan tränaren i barntävlingsidrott lägga fullt fokus på att lösa uppgifter i barngrupper tillsammans med barnen och genom ett effektivt samarbete skapa ett samspel där barnen med sin egen problemlösningsförmåga och tränarens vägledning kan utvecklas.

2.2.2 Kvalitativa studier på pedagogers åsikter av samspel

I Portugal har en undersökning av lärares och föräldrars åsikter genomförts där parterna intervjuades angående när de tyckte barnen var redo att börja gå i skolan. Endast lärarnas

Åsikter presenteras med motivet att föräldrarnas åsikter inte ansågs stärka den här studiens ändamål. Om barnen kom från fungerande hem, ansåg lärarna att barnen var mer anpassade att börja skolgången jämfört med barn som kom från olyckliga hemomständigheter. Lärarnas ställningstaganden är exempel på hur en yttre påverkande faktor, som föräldrarnas relation till barnet, tilldelas stor betydelse som en förutsättning för barns lärande. Baserat på denna studie kan det förväntas att tränare som intervjuas tänker på samma vis och anser att samspelet mellan barn och lärare underlättas om barnen kommer från välfungerande hemförhållanden. (Correia & Marques-Pinto 2016, s. 247)

Fyra lärare mellan åldern 27 och 57 år intervjuades i Förenta Staterna med syftet att samla in kvalitativa data om fungerande samspel mellan idrottslärare och barn med funktionsnedsättningar. Lärarna betonade i studien vikten av följande tre teman som främjande för samspel och lärande: att vara engagerad i sitt lärande, ha en strävan att möta elever på individnivå och ha en strävan att hjälpa barn nå högre grundläggande kompetens jämfört med målen i läroplanen. Även om elevgruppen inte motsvarar målgruppen av den här studien så ger An och Meaneys (2015, s. 143) studie exempel på hur lärofrämjande samspel allmänt kan utövas mellan barn och pedagog.

Ytterligare en studie av ledarskap är Little & Watkins (2004) studie där de har intervjuat 40 aktivitetsledare. Här framkom tre dominanta teman som kännetecknande för ledarskap; att leda är att instruera, undervisning bör riktas mot förståelse och det kan i sin tur leda till (tredje temat) skapandet av förändring. Ledarna i studien strävade efter att instruera sina adepter till förståelse av vad som var rätt och utifrån detta skapa en förändring i förhållningssätt. Studien kan föras över till utövande av tränarskap inom barnidrott där tränaren kan hjälpa barn att först förstå vad som ska utvecklas och genom förståelsen få barnen att därefter göra en lärofrämjande förändring i sitt utförande och slutligen genom denna förändring skapa utveckling. (Little & Watkins 2004, s. 75)

2.3 Teoretiska utgångspunkter

2.3.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande

Ett sociokulturellt perspektiv på lärande innebär att studera ledarskap och lärandet av mänskliga färdigheter utifrån olika dimensioner där individens kroppsliga, kognitiva och perceptuella resurser finns närvarande. Människans möjligheter till lärande anses vara styrd

av dessa dimensioner och den individuella förmågan att strukturera såväl individens egen syn på världen och individens möjligheter till samspel med den omgivande världen. Hur detta främjar lärandet för barn påvisar Säljö (2009, s. 207) genom sin forskning. I denna påvisar han med exempel från språkinläring hos barn, hur barnen lär sig språket inte enbart genom memorerande av ord och terminologi utan också genom målmedveten lokalisering av praxis i relation till samspel med andra mer kunniga i språkkunskaper. Detta kan relateras till tränarens samspel i barnidrott där barn utnyttjar samspel och interaktion genom att iaktta tränaren och följa hans exempel på träningen.

Utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande ligger huvudfokus i att stimulera lärandet genom sociala interaktioner i samspel genom att sociala moment skapas och kännetecknas som lärotillfällen mellan adepter och pedagoger. Vygotskij, som var först med att presentera denna teori, menade att pedagogens undervisning behöver kombineras med en miljö och ett synsätt där utveckling står i centrum. Vygotskijs teori om sociokulturella lärande perspektivet innebär att alla sociala moment kan ses som möjligheter till lärande gentemot den proximala utvecklingen där lärandet är beroende av pedagogens feedback (Ageyey et al. 2003, s. 1 ff.).

Vi lever i en värld där vi kontinuerligt uppfattar information genom TV, internet och sociala medier vilket leder till att vi ständigt lär oss nya saker genom våra observationer av verkligheten. Exempel på detta är allt vi iakttar av människor på gatan till personen som berättar dagens nyheter på TV. På grund av det sociokulturella perspektivets fokus på lärande och samspel har perspektivet valts för analys och tolkning av det empiriska materialet i studien. (Willemark 2016)

2.3.2 Pedagogiska perspektiv på lärande

Det sociokulturella perspektivet på lärande baseras på Vygotskijs teori om proximal utveckling, ofta kallad proximalzonsteorin. Proximal utveckling grundar sig på att eleven lär sig nya färdigheter snabbare under en kunnigare persons övervakande. Överfört till elitidrott innebär det att idrottaren lär sig nya färdigheter, och klarar att gå förbi befintliga etablerade färdigheter när hen under utförandet observeras av tränaren, får tips och repeterar rörelsen på nytt efter utgiven feedback. Genom repetition inklusive feedback handleder tränaren och vägleder idrottaren förbi och igenom misstag tills färdigheten utförs felfritt och självständigt. Samspelet i fråga anses bidra till lärande så länge den utförda övningen är så väl anpassad som möjligt till adeptens färdighetsnivå. Om övningen visar sig vara för enkel eller svår, tar lärprocessen en längre tid. Huvudfokus för teorin om den proximala zonen är att samspelet

mellan pedagogen och adepten baseras på att pedagogens kunnighet i lärområdet ligger på en högre nivå än adeptens och att lärandet kännetecknas av den feedback som pedagogen tilldelar adepten. (Ageyev et al. 2003, s. 1 ff.)

2.3.3 Idrottspedagogens samspel

Engström presenterar genom sina logiker i boken *Smak för motion* (2010) exempel på hur ett fungerande samspel kan utövas mellan idrottspedagog och adepter i dagens kroppsövningskultur. Engström (2010) presenterar logikerna som riktlinjer för analys och förståelse av handlingar alternativt utövande av idrott.

Engström (2010, ss. 49-79) börjar med att presentera hur det går att förstå idrottspraktikens logik. Målet eller meningen med en idrottsaktivitet kan indelas i prestation, träning och upplevelse. Prestation kopplas till tävlingsidrotten, medan träning och upplevelse sammankopplas med motion samt äventyrsidrott. Undervisningen av en idrottspedagog kan sägas vara styrd utifrån den underliggande logik som ligger bakom hans handling. Om syftet med ett idrottspass baseras på logiken ”att träna”, ligger huvudfokus i att få adepterna utöva idrottslig motion för främjandet av hälsan. Om logiken baseras på resultatriktat tänkande ska träningen omfattas av verksamhet som bidrar till det önskade resultatet.

Den fysiska träningens syfte är ofta att utveckla eller förändra en färdighet eller fysisk status. I de flesta fallen leder fysisk träning till någon form av förändring, vilket i flesta fall handlar om förbättrad fysisk hälsa eller färdighet hos individen. När träningen leder till en främjande fysisk ändring fortsätter ofta utövandet av träningen. Om träningsresultatet visar det motsatta har Engström (2010, s. 65) en förklaring till detta: ”När färdigheten är väl automatiserad och prestationsförmågan inte längre förbättras eller sjunker har färdighetsträningen mist sin mening och en fortsatt verksamhet får därefter, om den ens äger rum, en annan innebörd.”. Citatet handlar om färdighetsträning men kan kopplas till träning allmänt eftersom färdighetsträning också leder till en fysisk ändring i kroppen och främjar hälsan. Engström menar att när träningen inte längre leder till en nyttig fysisk ändring eller uppehåll, bör dess utövande antingen ändras eller avslutas. (Engström 2010, ss. 60-66)

När målet med träningen är att främja prestation ligger utvecklingen av idrottsfärdigheter i fokus. Adepterna deltar i träningsmoment med målet att prestera i tävlingar, inför vilka idrottspedagogen har som syfte att preparera sina adepter. Vid preparerandet inför tävling med rangordning är det viktigt för idrottspedagogen, enligt Engströms (2010, s. 53 ff.) logiker, att

preparera adepterna inför ett resultat som kan fastställas. Detta gör atleterna medvetna om att deras prestation kommer att konkurrera och rangordnas gentemot andras prestationer.

Tävlingsverksamheten styrs av överenskomna regler, vilket också ska gälla för preparerande träningar. Idrottspedagogen är därför tvungen att styra träningen med bestämda åtgärder, vilket gör att tävlingslogiken skiljer sig mycket från träningslogiken. Enligt tävlingslogiken är målet med träning inte endast skapande av fysisk förändring, utan den ändringen ska även förbättra den fysiska prestationen. Här spelar adepternas inre motivation en roll eftersom tävlingens utmaning i vissa fall kan ställa väldigt stora krav. Om adepterna saknar inre motivation, klarar de inte av pressen från tävlingskraven och med tiden slutar prestationsinriktade utövandet. (Engström 2010, ss. 53-60)

Om idrottspedagogens syfte med utformningen av ett träningspass är att betona upplevelse, bör idrottspasset ha ett mål där resan till målet är det viktigaste. Upplevelse kan vara allt möjligt som väcker den inre glöden. Den vanligaste metoden för att utöva detta (speciellt för barn) är genom lek och rekreation. Lek står i centrum för aktiviteten och alla deltagare glömmer resultatet eftersom adepterna befinner sig i ett ”här och nu läge” där allt som är kreativt, engagerande och lustfyllt påträffar samtidigt och det existerar ingen oro för vad som kommer hända efteråt. Genom lek kan idrottspedagogen med fysiska lekar styra handlingen åt en riktning där deltagarna ”tvingas” samverka med varandra på ett inkluderande vis och där alla uppfattar den lekfulla upplevelsen. Huvudmålet för träningen blir då att ha roligt och njuta av aktiviteten. (Engström 2010, ss. 66-73)

Engström presenterar avslutningsvis sina praktiker i relation till de olika logikerna. Kan olika logiker kombineras sinsemellan under ett idrottspass? Engström påvisar att det ska vara möjligt. Kännetecknande för ett fungerande samspel mellan idrottspedagog och adept är att pedagogen ska utöva idrottsträningen så mångsidigt som möjligt. Att kombinera träning med prestation är vanligt inom elitidrott, men att kombinera prestation med upplevelse kan visa sig bli en utmaning. En skicklig pedagog lyckas ta hänsyn till praktik i relation till logik under idrottspassen och genom kreativt samspel bemöta varje deltagare individuellt vid skapande av nya aktiviteter med lärofrämjande träningsinnehåll. (Engström 2010, s. 75 ff.)

2.3.4 Tränarens samspel med barn

Engströms resonemang om bakomliggande logiker (2010, ss. 49-79), beskrivs ingående i boken *Pedagogiska Perspektiv på idrott* (Engström & Redelius, 2002, s. 270). Perspektiven uppmärksammar riktlinjer för utövande av barnidrott vilka berör tävling och rangordning,

fysisk träning, lek och rekreation, friluftsliv, fysisk utmaning samt äventyrs- och färdighetsinlärning. Perspektiven är specifikt anpassade för barn i årskurs 6 för svenska skolsystemet och tillsammans med Engströms logiker (2010, ss. 49-79) utgör dessa perspektiv viktiga ståndpunkter att beakta i barnsamspelet. (Engström & Redelius 2002, ss. 270-286)

Barn i årskurs 6 (11-13 års ålder) utgör den största andelen medlemmar i svensk föreningsidrott och är därför en grupp som lämpar sig väl för pedagogisk forskning. Det författarna menar är att barnen visar mer samarbetsvilja och mottaglighet av lärdomar när de har respekt för tränaren. Tränaren som förebild (i boken benämnd ”idrottsledaren”) anses ha lärofrämjande effekter på samspelet med åldersgruppen i fråga (Engström & Redelius 2002, ss. 270-286). Med bra förebildsstatus anses tränaren i sitt samspel kunna påverka barnens attityder till tävlingsidrotten. Spänning och lekfullhet menar författarna vara mer lärofrämjande för barnen jämfört med tidig resultatnriktad framgång i barntävlingar. Engström & Redelius (2002, ss. 270-286) betonar hur tränare i ökad utsträckning bör utgå ifrån detta i sitt samspel vid utformning av föreningsidrott med tävlingspreparerande målsättningar för barn.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med det här arbetet är att undersöka tyska och svenska tränares syn på samspelet mellan barn och tränare inom barns tävlingsidrott, samt synliggöra eventuella likheter och skillnader mellan tränarnas syn på detta samspel. Studien utgår ifrån följande frågeställningar:

- Hur beskriver tyska och svenska tränare samspelet mellan tränare och barn inom ramen för föreningsidrott för barn?
- Vilka likheter och skillnader mellan tyska och svenska tränares åsikter framträder?

4. Metod

4.1 Om metoden

Studien använder sig av kvalitativ metod i form av intervjuer och databearbetning och tar sin teoretiska utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet på lärande vid besvarandet av studiens syfte och frågeställningar.

4.2 Urval

För att besvara studiens syfte har ett bekvämlighetsurval av tränare som arbetar i Tyskland eller Sverige gjorts. Kriterierna för urvalet av tränare var följande; tränarna behövde inte vara av samma nationalitet som de efterfrågade länderna men skulle ha minst ett års arbetserfarenhet av organiserad föreningsidrott och kunde arbeta med vilken sport som helst så länge barnen prepareras inför organiserade tävlingar av idrottsförbund. I det slutliga urvalet kom tränare för såväl lag- och individuella sporter att ingå. Urvalet omfattade totalt fem manliga och tre kvinnliga tränare. Två tränare intervjuades från idrotten fotboll och resterande tränare kom från idrotterna; fäktning, friidrott, handboll, konståkning, basket, och brottning. Ingen analys har gjorts av eventuella skillnader mellan mäns respektive kvinnors utsagor. Det sociokulturella perspektivet på lärande valdes som teoretiskt ramverk för empiriska analysen (Willemark 2016).

Kriterierna för bekvämlighetsurvalet av respondenter baserades på att tränare med erfarenheten av att träna barn i åldern 11-13 år var särskilt intressanta för denna studie då det är vid denna ålder som föreningsinriktad tävlingsidrott i Sverige börjar förlora största delen av sina aktiva medlemmar (Riksidrottsförbundet 2018, s. 5). Tyska Olympiska Kommitén (2019, s. 1) visar liknande värden för samma åldersspann. I båda länder visar nämnda källor hur medlemsantalet för föreningsidrott är störst för åldersgruppen i fråga precis innan den börjar avvika. Eftersom denna ålder visar mest känslighet avseende medlemsantalet i tävlingsinriktad föreningsidrott är det av största intresse att intervjua tränare med arbetserfarenhet inom denna barngrupp. Tränare som arbetar med barn under 11 år är också relevanta för studien och i det fall urvalet hade blivit för litet hade även tränare med arbetserfarenhet för barn och ungdomar över 13 år kallats till intervju. Så blev dock inte fallet. Om en tränare endast arbetat med barn och ungdomar över 17 år var hen inte kvalificerad som barntränare eftersom åldersgränsen till att vara barn sätts vid myndighetsåldern 18 år.

4.3 Genomförande

Innan påbörjandet av intervjustudien genomfördes en ”testintervju” med syftet att pröva intervjufrågornas styrkor och svagheter. Därefter justerades intervjufrågorna något utifrån pilotintervjun så att trovärdigheten och pålitligheten (reliabilitet och validitet) stärktes ytterligare. Därefter genomfördes intervjuerna i lugna miljöer för att slippa yttre faktorer som kunde störa intervjuprocessen. Intervjuerna spelades in genom ”ljudspelarapp” på mobilen eller inspelningsprogram (för den här studien ”Quick Time Player”) på datorn.

4.4 Tillförlitlighetsfrågor

Enligt intervjuareffekten som kan inträffa under intervjutillfällena är det intervjuarens ansvar att säkerställa att intervjuerna kan utföras utan tidspress och att den intervjuade känner sig bekväm i besvarandet av frågorna. Den intervjuade ska förstå vad som frågas efter och utan yttre begränsningar kunna besvara med säkerhet studiens syfte och frågeställningar (Patel & Davidsson 2000, s. 87 f.). Därför genomfördes en testintervju för att på ett så bra sätt som möjligt säkerställa såväl frågor som omgivningen inför de verkliga intervjuerna.

För inspelningen användes en timme per intervju för att samla in tillräckligt med kvalitativ data. Testintervjun användes även för kontrollering av tillförlitligheten med inspelningsapparna på mobil och dator. Allt som den intervjuade säger ska kunna spelas in och lyssnas på efteråt utan tekniska brister i ljudkvalitén och intervjuutrustningen behöver vara säkerställd inför datalagringen. (Patel & Davidsson 2000, s. 87).

Tränarens tillförlitlighetsnivå, dvs. trovärdigheten i att dessa tränare utgör ett pålitligt urval för studien säkerställdes genom de kriterier för urval som ställdes upp: verksam med barntränarstatus och minst ett års arbetserfarenhet. Ifall sanna värden inte kunde påvisas för tränaren skulle en annan tränare ha intervjuats istället. (Patel & Davidsson 2000, s. 87)

Metoden för databearbetningen utgår ifrån kodningsprinciperna av Watt-Boolsen (2009, s. 126 ff.), specifikt principen kring öppen kodning, vilket grundas på begreppet identifiering, där en sammanfattning av kvalitativ information görs i form av teman och kategorier för att möjliggöra den fortsatta analysen av empirin.

Bearbetningen av empiri började med ett repeterat lyssnande och genomgång av intervjuerna för att bekantas med materialet. Därefter sammanfattades tränarnas utsagor i olika teman, för att sedan sorteras in i kategorier vilka representerade specifika innebörder. I kategorierna samlades utsagorna i form av citat och blockcitat. I resultatredovisningen presenteras citaten för att skrift illustrera hur utsagorna från tränarna, i kombination med förklarande text, bidrar till att svara på studiens syfte och frågeställningar.

4.5 Etiska aspekter

De fyra etiska huvudkraven har beaktats under utförandet av den här studien. Respondenterna visste varför de intervjuades och fick ta del av studiens syfte och frågeställningar innan

påbörjade intervjuer. Tränarna som deltog i studien gav samtycke innan kallelse till intervju och var medvetna om sina rättigheter att kunna tacka nej till intervjun eller avbryta intervjun under dess gång. Tränare informerades om sin rätt att kunna dra sig ur studien när de ville och att deras uppgifter skulle användas endast för forskningssyfte. Tränare ska göras medvetna om att deras konfidentialitet kan säkerställas och att inga personuppgifter används eller sprids till allmänheten efter studiens slutförande. (Vetenskapsrådet 2002, ss. 6-14)

5. Resultat

Sammanlagt intervjuades åtta barntränare bestående av fyra från Sverige och fyra från Tyskland. I resultatredovisningen presenteras tränarnas syn på samspelet mellan barn och tränare i föreningsidrott för barnidrott samt de likheter och skillnader mellan tränarna och länderna som framträder genom analysen av utsagorna. All information som presenteras har gällt under intervjuerna och kan ha ändrats efter publiceringen av resultatet. Citat och blockcitat baseras på respondenternas utsagor från intervjuerna och presenteras med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet på lärande.

5.1 Tränarnas syn på samspel

5.1.1 Allmänt och inom sportspecifikt lärande

Tränarnas syn på lärande och utformning av verksamheten dominerades av följande teman; ”möt barn som individer”, ”målsättning”, ”barnens inre motivation” och ”variation på lärande”: *Det finns inte bara ett rätt sätt att lära ut. Alla lär sig på olika sätt. Jag försöker ta det i beaktande som tränare och kombinera så många lärandeaspekter som möjligt i mina träningar* (tysk handbollstränare). Här kombineras teman ”variation” och ”möt barn som individer” med varandra. Barn beaktas på individnivå samtidigt som lärandet ska anpassas till detta genom variation på träningen.

Målet av träningen styr lärandet och träningens syfte. Det är viktigt att ge barnen utrymme och låta dem på egen hand ta initiativ och göra utforskning. Som tränare säger jag inte för mycket till barnen. I det långa loppet skapar barn genom självständigt arbete ett eget intresse för sporten, vilket främjar barnens inre motivation att fortsätta träna och utvecklas i den sport de utövar.

(tysk friidrottstränare)

När det gäller målsättningen med träningen, dvs. syfte med verksamheten, ämnade intervjuerna att belysa hur det kan utövas i samspelet. Här lyfte tränarna det individuella bemötandet. Karaktäriserande för detta är utsagor om främjandet av barnens inre motivation genom att ge utrymme för dem att finna intresse för sporten. På det sättet skapar barnen sin egen förståelse av hur sporten fungerar och lär sig på sitt eget sätt.

En svensk brottningstränare beskriver detta på följande sätt: */... jag visar först övningen själv och sedan får barnen testa på, när de får testa själva lär de sig bäst/*. Målsättningen och den inre motivationens värde i samspelet mellan tränare och utövare, kunde också uttryckas som: *målet spelar en roll, barnen ska känna trygghet när det gäller lärande, ge dem en "detta-kommer-funka-för-mig-känsla"* (svensk tränare i basket).

Teman som "bra atmosfär" och "utveckla laget genom individer" visade sig vanligt förekommande hos lagidrottstränare medan för tränare av individuella sporter betonades tränarens "kunnighet" och "tränare som förebild". Teman som kännetecknades av både lagidrottstränare och tränare för individuella sporter var att barnens mål och tränarens mål uppmärksammades. Det visade sig att den sport som tränaren representerade styrde synen på samspelet: *Det är viktigt med en bra atmosfär inom laget, barnen ska känna att de kan följa sina egna mål och testa sina grejer utan att känna någon press*, säger en tysk fotbollstränare.

Tränaren bör vara inne i det hen gör och vara kunnig i sin sport. Tränaren ska kunna möta barnens behov. Barnen jobbar flitigare under träningarna och vill lära sig när de känner att tränaren också är mycket insatt och har motivation för sitt arbete. Samspelet funkar bäst om både barnen och tränaren vet vad de vill utav varandra för att lyckas med sina mål i sporten.

(svensk konståkningstränare)

Inom detta tema framkommer att det inte räcker med att tränaren är kunnig och engagerad i sitt arbete. Barnens målsättning spelar också en stor roll för att ett lärofrämjande samspel ska fungera. Synen på "tränaren som förebild" kunde också formuleras enligt nedan:

Jag visar för barnen övningar och sedan ber jag dem utföra dem parvis. Då kan de också hjälpa och stötta varandra under övningarna. Jag anser det viktigt att tränaren själv kan visa övningarna som hen kräver att eleverna ska kunna göra. Tränaren ska vara en förebild för barnen, någon att se upp till. När tränaren kan sin grej vill också barnen bli lika bra och är mer motiverade att lära sig.

(svensk brottningstränare)

5.1.2 Att bedöma och ge feedback

I intervjun ställdes frågor om tränarnas syn på formativ och summativ bedömning samt hur de använde sig av dessa bedömningsformer. Här framkom skillnader i hur bekanta de svenska respektive de tyska tränarna var vid begreppen. Exempel på summativ bedömning som tränarna gav var tävling, match, kontroll, kombination, prestation, prov, mål och utveckling.

Jag har hört talas om bägge bedömningsformerna men minns inte vad de betyder. (efter förklaring) Jag tycker det behövs en kombination av båda för att främja lärande. Jag skulle föredra det formativa i mina träningar men det summativa behövs för att kolla om det formativa ger resultat. Tävlingar och matcher är bästa exempel på dessa. Jag ser dem som former av ”prov” för barn, där de kan se hur de ligger till och om de lärt sig något på träningen.

(tysk handbollstränare)

Allmänt presenterades tävling och matcher som exempel på summativa moment där lärande främjades. Summativa moment påstods ge barnen en bild av hur de ligger till utvecklingsmässigt i förhållande till andra och att, oavsett tävlingsverksamhet, kunde inte barnens jämförande sinsemellan undvikas; - *Idrott handlar om resultat i slutändan*, menade den tyska fäktningstränaren. Vidare lyftes att den summativa bedömningen inom barnidrott bör grundas på individuella prestationen istället för på tävlingsresultatet. *Summativa bedömningen ska bedöma hur barnet presterar i själva tävlingsmomentet och inte resultatet* (tysk fotbollstränare).

Formativ bedömning föredrogs av alla tränare när det gällde aspekter som följande teman; process, långsiktighet och utveckling.

Nästan allt lärande sker genom formativa processer. Huvudfokus ska ligga i utvecklingen och inte i vilka resultat barnen gör. Då lär de sig mer och har också mindre press på tävlingar (svensk tränare i basket). Detta stärks ytterligare av tyska fäktningstränaren:

För att barn ska lära sig krävs tålamod. Alla lär sig i olika takt. Där av föredrar jag formativ bedömning för mina adepter. Om fokus har lagts på träningsprocessen, alltså det formativa, då kan och bör det även synas framgång i de summativa bedömningstillfällena.

(tysk fäktningstränare)

Sammanfattningsvis föredrog tränare långsiktig bedömning av prestationen under träningsperioden och genom detta förhållningssätt främja utveckling och lärande för barn. Men tränarna menade också att summativa moment behövs för att se om den formativa processen gett resultat. De ska ses som tillfällen för barnen att pröva sina kunskaper och inte förväxlas med att barnets utveckling endast baseras utifrån en bedömning av tävlingsresultat.

I tränarnas utsagor framträder en enighet kring feedback och att inkluderingen av feedback i samspelet mellan tränare och barn ansågs viktig och bör utövas regelbundet för att främja lärande, speciellt den positiva feedbacken. Teman som förekom var bekräftelse, konstruerande, delaktighet, detaljer, ärlighet, behov, förbättring, förståelse och individuellt bemötande.

Positiv feedback extremt viktigt! Barn och människor i överlag behöver bekräftelse för det de håller på med. Det finns egentligen ingen negativ feedback, utan antingen positiv feedback eller rum för utveckling. Det bör ändå betonas att en tränare ska vara ärlig och detaljerad med sin feedback och om tränaren är tvungen att ge någon form av negativ feedback, är det viktigt att barnet förstår vad som ska utvecklas och vad är lösningen till det som ska förbättras i barnens förmåga.

(svensk baskettränare)

Barnen påstods kräva bekräftelse för att känna sig delaktiga i träningarna och då bli mer peppade och öppna för lärande; *Ibland vet inte barn hur bra de är och måste få höra positiv feedback* (tyska fäktningstränaren). Med utgångspunkt i empirin visade det sig att tränarnas syn på syftet med feedback handlade om att främja barnens bekräftelse av sina förmågor och samtidigt, genom framgångsrikt utövande, tillsammans med tränarna hjälpa barnen förstå vad som ska utvecklas. Sättet hur feedbacken kommuniceras spelar en roll och fel uttryckt, speciellt den negativa feedbacken, kan den bidra med allvarliga konsekvenser och hindra ett barns lärande. Här poängterades vikten av ett individuellt bemötande av barn:

Jag kör individuella samtal med barnen angående hur de ligger till. Ibland kan det bli känsligt med dessa samtal. Jag föredrar positiv feedback över negativ feedback. Jag strävar efter att vara ärlig med barnen från början för att inte ge dem falska förhoppningar av deras spelförmåga. Det betyder inte att feedbacken ska vara mindre konstruktiv. Det är mycket viktigt att ta barnet som individ i beaktande och ge så konstruktiv feedback som möjligt. Barnet ska förstå vart det gått fel och vad som ska förbättras. Barnet får inte tappa självförtroendet.

(svensk fotbollstränare)

5.1.3 Lek, rekreation och tävling

Så mycket lekfulla moment som möjligt för barn, uttryckte den tyska fotbollstränaren och på samma vis ansåg de flesta respondenterna lek som något positivt och lärofrämjande i barnsamspelet. Teman kombination, kärlek för sporten och allt kopplat till det roliga var frekventa utsagor; /...*Kombinera leken med prestation, gör lek och prestation egentligen samma sak...* / (svensk konståkningstränare). De flesta ansåg uppmärksammandet av just ”progressionen från lek till prestation” onödig eftersom alla tränare kombinerade båda momenten från början.

Ju yngre barn är desto mer lek, men inte bara lek! Då lär de sig inte, övningar kan vara lekfulla, det betyder inte att man jobbar mindre seriöst. Lek gör övningar roligare och skapar en mer lättsinnad miljö för att främja lärandet.

(svensk baskettränare)

Utvecklings- och lärandeprocessen ska vara något njutbart för barnen. Bästa sättet att göra övningar njutbara är genom lekfulla övningar. Om barnen inte får leka och ha kul, vill de inte fortsätta med sporten och slutar.

(tysk handbollstränare)

Tränarna menade att de kombinerar lekfulla moment med mer riktade övningar. Att barn leker betyder inte att de bara struntar i utvecklingsfasen och förlorar prestationsviljan. De njuter av sporten genom lekfulla moment och lär sig genom lekarna. Så länge det uppfylls påstod tränare sig inkludera lekfulla moment i samspelet, även vid match- och tävlingspreparationer. Lek ska inte sakna lärosyfte i barntävlingsidrott, precis som summativa moment inte ska fokusera eller baseras på tävlingsresultat.

Betona fairplay för barn men lär dem också att njuta av vinster. Om misstag eller förluster påträffar, se till att stötta barnen. Skapa en atmosfär där barnen känner att de kan prova på nya grejer utan att bli utskällda av sina lagkompisar. En bra laganda främjar lärandet vid matcher.

(tysk handbollstränare)

I relation till tävling betonade respondenterna i stor utsträckning teman som ”prestation före resultat”, ”tävling är kul”, ”främjande för utveckling” och ”yttre faktorer”.

Inte fokus på resultat utan på prestationen. Hur du möter barnet spelar en roll för barnets prestation på tävling. Säg något som ”det här satte du bra!” när du ser att barnet gjort något som var särskilt bra eller ”detta måste vi öva på för att du fick minuspoäng” när du ser något som kan förbättras i prestationen. Möt barnen enligt deras behov och genom fokus på prestationen så främjar du lärandet.

(svensk konståkningstränare)

Ytterligare utsagor i linje med ovan citat kunde vara följande från en tysk fotbollstränare; *Gällande utveckling är det viktigaste att lägga fokus på prestationen, barn vill lyckas och vara bra på det de utövar så på långa loppet bör fokus också läggas på resultatet*, om fokus på prestation kan främja lärandet vid tävlingsmoment. I utsagorna uppmärksammas hur barn av sin natur är tävlingsinriktade och vill vara bra på det de gör och att de automatiskt kommer vilja koncentrera sig på resultat. Därför är det viktigt som tränare att genom samspelet främja lärande och inte lägga onödig press på tävlingsresultatet. Prioriteringen av tävlingsresultat påpekades som en av yttre faktorerna som vanligen orsakar tävlingspress på barn. Andra yttre faktorer som orsakade press var föräldrar eller lagkamrater.

Yttre faktorer är bland de vanligaste orsakerna till tävlingspress för barn, oftast i form av föräldrar eller lagkamrater. I fall av grov tävlingspress för vi tränare i klubben individuella samtal med barnet och barnets föräldrar för att hjälpa barnet att spela sitt bästa spel.

(svensk fotbollstränare)

Stötta barnen utgående från deras person. Anvisa barnen att endast jämföra med sig själv och inte med andra barn under tävling. Problem utanför sporten kan påverka barnens attityd till tävling. Det är viktigt att du som tränare är stöttande och tar individen i beaktande i ditt samspel.

(tysk friidrottstränare)

Tränarna påpekade värdet av att föra dialog med barnet och föräldrarna som en viktig del i ett bra samspel. På så sätt kunde tävlingspress tonas ned för att få föräldrar och barn själva att förstå och kunna hantera såväl yttre som inre faktorer som ligger bakom pressen och sedan successivt arbeta bort dem.

5.1.4 Fys- och färdighetsträning

I intervjuerna framkommer följande huvudteman baserade på hur tränarna beskriver sin syn på fys- och färdighetsträning: ”fysisk mognad”, ”gruppindelning”, ”sportspecifikt”, ”utpekande” och ”tålmod”.

Själva sporten är redan mycket fysisk eftersom allt som tränas och är sportspecifikt är fysiskt påfrestande. Fysiska delen går inte att undvikas på träningar. Till övningar ingår mycket träning med egen kroppsvikt genom parövningar. Redan i ung ålder blir barn vana att utföra fysiskt ansträngande rörelser. Tränaren bör inte vara rädd av att utföra fys vid brottnig.

(svensk brottningsstränare)

Tränare påstod sig utöva fysträning baserande på de fysiska kraven i sin egen sport. T.ex. inom brottningen utförs mycket fys på grund av sportens höga fyskrav. Annat som poängterades i samband med fysträningen var iakttagandet av barnens fysiska mognad.

Barnens fysiska mognad måste tas i beaktande, tränaren bör ha tålmod gällande detta eftersom barn utvecklas fysiskt i olika takt. Fysträning för barn bör utföras med syftet att förbättra allmän fys. Om den är bra undviks skador. När det kommer till barns individuella fysiska mognad är det viktigt att möta barn som individer och be dem utföra fys enligt sina egna förutsättningar.

(tysk fotbollstränare)

I utsagorna framträder att den fysiska mognaden i stor bemärkelse styr tränarens samspel med barn under fysträningen. Övningar är beroende av barnens fysiska grundegenskaper och ålder. I många utsagor framkommer att gruppindelningar användes för att undvika fall där barn längre fram i sin fysiska utveckling skulle framstå som ”lysande stjärnor”. Den enda tränaren som avvek från detta synsätt på fysträning var tyska fäktningstränaren som uttrycker *i fäktning möter du jämt andra som är större eller mindre än du, bra att barn vänjer sig vid detta.*

Gällande färdighetsträning var de mest frekventa teman som kom upp ”repetition”, ”sen specialisering”, ”program” och ”tränarens bedömning”. Tränarnas utsagor gällande färdighetsträning relaterades tydligt till det kravspecifika för deras egna sporter.

Vem som helst kan passa en boll. Allt kan hela tiden utvecklas genom repetition. Färdighetsträningen tar egentligen aldrig slut. En fortsatt process för att skjuta hårdare, passa mer precist, mera precisa skott osv.

(svensk fotbollstränare)

Repetition var vanligt förekommande och tränare baserade sin färdighetsträning kring temat i enlighet med svenska fotbollstränarens uttal *allt kan hela tiden utvecklas*. Däremot rekommenderades inte tidig specialisering för barnen.

Påbörja inte en alltför tidig specialisering! Viktigt med allsidig rörlighet i yngsta åldrar. Svårt att säga när specialiseringen ska påbörjas... inte tidigare än mellan 15-17 år. Utför aldrig för mycket specialisering. Behåll barnet istället inom en disciplin, inom friidrott t.ex. antingen inom löpgrenar, kastgrenar eller hoppgrenar. Utför varierande övningar grenvis för att främja utveckling och allsidig rörlighet för barn.

(tysk friidrottstränare)

Inom temat färdighetsträning återkom de tyska tränarna inom lagbollsporter att de hade tydliga program och riktlinjer för hur tränare skulle samspele med barn.

Vi använder oss av ett fyra stegs program inom fotbollen. Första steget innebär att barnet förstår vad som ska läras ut, andra steget att barnen visar det som skulle läras ut och får uppmärksamhet och hjälp av tränaren i form av videoanalyser, muntlig feedback och korrekta visningar och så repeteras färdigheten tills den börjar sitta. När den sitter har vi nått tredje steget där barnet ska kunna visa färdigheten under en match. Fjärde steget existerar endast om barnet inte lyckas utföra färdigheten korrekt i matchen och innebär egentligen att vi går tillbaka till steg ett och börjar om.

(tysk fotbollstränare)

I handboll använder jag ett trafikljussystem för att ha koll på hur barnen ligger till i sina färdigheter. Jag markerar barn med en färg i mitt protokoll för varje färdighet. Röd färg betyder att barnet inte kan utföra rörelsen alls, gul färg betyder att barnet kan utföra färdigheten men med en del tekniska brister och grön färg menar att barnet kan utföra rörelsen korrekt utan brister på tekniken.

(tysk handbollstränare)

Generellt använde sig tränare antingen av program eller sitt ”eget öga”, dvs. en subjektiv bedömning vid färdighetsbedömningar eller uttryckt som: *När jag känner att de kan så kan de* (svensk baskettränare) och *syns fort vilka som utför bättre än de andra* (svensk konståkningstränare).

5.2 Skillnader på samspel emellan Sverige och Tyskland

5.2.1 Allmänt och inom sportspecifikt lärande

En stark samstämmighet finns bland svenska och tyska tränare gällande synen på lärande. Tränare från båda länder ansåg att barn ska mötas på individnivå och att barnens inre motivation ska beaktas i samspelet mellan tränare och barn. I tränarnas utsagor framgår att de

idkar detta genom att variera övningar och målsättningar så att träningens innehåll anpassas för så många barn som möjligt.

Inom lagsporterna betonade både svenska och tyska tränare teman som ”bra atmosfär” och ”utveckla lag genom individer”. Alla lagidrottstränare var ense om att hela laget lär sig som bäst då tränaren i sitt samspel koncentrerar sig på att skapa bra atmosfär och möta spelare på individnivå, dvs. individerna ska få utrymme att spela och utvecklas på sitt sätt för att främja lärandet. Oavsett land var tränare för individuella sporter eniga i synsättet att tränaren bör vara förebild för barnen genom sitt eget sportmässiga kunnande och utnyttja detta i samspelet mellan tränare och barn för att lyckas skapa lärofrämjande utvecklingsmoment.

5.2.2 Att bedöma och ge feedback

Svenska tränare var i allmänhet mer bekanta vid begreppen formativ respektive summativ bedömning jämfört med tränare från Tyskland. Tränare i Sverige krävde inga förklaringar av dessa begrepp för att kunna beskriva hur de utnyttjade dessa i samspelet. Tyska tränare behövde under intervju tillfället ytterligare information kring bedömningsformerna och utifrån det beskrev de sin syn på hur de arbetade formativt och summativt med bedömning i sitt samspel med barnen.

Oavsett om tränare var bekanta med bedömningsformerna eller inte var tränare från båda länder ense om att använda en kombination av båda bedömningsformerna för att främja lärandet i samspelet. Kombinationen betonades starkt av de tyska tränarna och de poängterade vikten av hur båda bedömningsformerna var beroende av varandra. Svenska tränare ansåg däremot att huvudfokus ska ligga i det formativa gällande barntävlingsidrotten. Här framhöll flera av de svenska tränarna att den summativa bedömningsformen baserade sig på resultat och därför inte skulle inkluderas alltför ofta i tränarens bedömning av barnprestationer. Baskettränaren var en av svenska tränarna som betonade formativa bedömningen över det summativa:

Nästan allt lärande sker genom formativa processer. Huvudfokus ska ligga i utvecklingen och inte i vilka resultat barnen gör inom sporten. Då lär de sig mer och har också mindre press på tävlingar (svensk baskettränare). Ett tidigare nämnt exempel är nedan där en tysk handbollstränare beskriver varför kombinationen av båda bedömningsformerna är att föredra:

Jag har hört talas om bägge bedömningsformerna men minns inte vad de betyder. (efter förklaring) Jag tycker det behövs en kombination av båda för att främja lärande. Jag skulle föredra det formativa i mina träningar men det summativa behövs för att kolla om det formativa ger resultat. Tävlingar och matcher är bästa exempel på dessa. Jag ser dem som former av ”prov” för barn, där de kan se hur de ligger till och om de lärt sig något på träningen.

(tysk handbollstränare)

Utifrån empirin går det att konstatera att det finns skillnader i tränarnas tänkande om processer kring formativ bedömning och kombinationen formativ och summativ bedömning. Svenska tränare föredrar formativa processer mer än vad tyska tränare gör, och de tyska tränarna uttrycker att de föredrar kombinationen med de båda bedömningsformerna i större utsträckning.

Tränare från båda länder var ense om feedbackens främjande verkan på lärandet och ansåg dess utövande viktigt i samspelet. I Sverige betonade tränare vikten med positiv feedback och att det bör sägas så ofta som möjligt till barnen i enlighet med svenska baskettränarens tidigare citerande: *Positiv feedback extremt viktigt! Barn och människor i överlag behöver bekräftelse för det de håller på med. Det finns egentligen ingen negativ feedback, utan antingen positiv feedback eller rum för utveckling.*

I motsatt till svenska tränares åsikter föredrog tyska tränare kombinationen av både negativ och positiv feedback i formen av konstruktiv feedback. Dessutom lade tyska tränare märke till att med barn bör man vara extra omtänksam gällande feedback, med hänvisning till tidigare exempel:

Feedback är viktigt! Men med barn måste man vara försiktig att inte säga vid varje tillfälle hur det gick. Annars blir barn beroende av feedbacken och lär inte själva förstå hur de gjort. Jag anser positiv feedback som något viktigt men till barn ska man också kunna säga negativ feedback. Säg negativ feedback till barnen om du har bra kontakt med dem och i så fall ska feedback vara så konstruktivt som möjligt.

(tysk friidrottstränare)

Både negativ och positiv feedback främjar lärandet. Jag tycker positiv feedback är extremt viktigt för barnen att höra! Vid all feedbackgivning är det jätteviktigt att vara detaljerad, speciellt angående negativ feedback, så att barnet förstår vad som ska utvecklas.

(tysk fotbollstränare)

Utifrån analysen av empirin går det att hävda att de svenska tränarna i större utsträckning lägger fokus på positiv feedback jämfört med tyska tränare som anser kombinationen av både positiv och negativ feedback vara mer lärofrämjande i samspelet.

5.2.3 Lek, rekreation och tävling

I det empiriska materialet framgår att temat ”kombination” dominerade tränares åsikter i de båda länderna gällande lek, rekreation och tävling. Respondenterna ansåg allmänt att en progression från lek till tävling inte ska vara nödvändigt om båda inkluderades ömsesidigt i barnsamspelet. Genom inkludering av både lek och tävling gemensamt menade tränare att de inte behöver påtvinga en progression från lek till tävling utan övergången sker naturligt och automatiskt.

En balans mellan lek och tävling är nödvändigt för barnens utveckling inom sporten. Idrott ska vara mer lekfullt för barn när de är små och bara bli mer tävlingsinriktat ju äldre de blir. En progression från ena till det andra borde inte vara nödvändigt.

(tysk fäktningstränare)

Vidare uttrycktes detta på ett liknande sätt av tränaren inom svensk brottning:

Jag skulle inkludera bara lek vid de yngsta åldrarna. Det blir automatiskt tävling vid äldre åldrar utan att jag försöker tvinga fram något. Det bara händer. Dock är det viktigt att när barn börjar tävla ska det ske genom lekfulla faser och att de har kul. Då vill barnen fortsätta tävla och utvecklas.

(svensk brottningstränare)

5.2.4 Fys- och färdighetsträning

Svenska och tyska tränare beskriver liknande synsätt gällande hur de ser på barnfyssträning. Tränare var ense om hur ett tydligt individuellt förhållningssätt till fysisk mognad främjade utvecklingen. I utsagor framkom också sportspecifika aspekter av ställningstaganden till hur man förhåller sig till olika grader av fysisk mognad:

Oavsett hur fysiskt mogna barnen är ska de utöva fysiska övningar och lekar tillsammans. I fäktning möter du jämt andra som är större eller mindre än du, bra att barn vänjer sig vid detta. Fäktning handlar mycket om taktik. Oavsett är du vältränad eller inte, kan du med bra taktisk förmåga redan som barn köra bra matcher mot de äldre.

(tysk fäktningstränare)

Själva sporten är redan mycket fysisk eftersom allt som tränas och är sportspecifikt är fysiskt påfrestande. Fysiska delen går inte att undvikas på träningar. Till övningar ingår mycket träning med egen kroppsvikt genom parövningar. Redan i ung ålder blir barn vana att utföra fysiskt ansträngande rörelser. Tränaren bör inte vara rädd av att utföra fys vid brottningsövningar.

(svensk brottningsstränare)

Repetition visades som ett kännetecknande tema för färdighetsträning i barntävlingsidrott och föredrogs av tränare från både Tyskland och Sverige. Synliggörande skillnader emellan ländernas åsikter gällande färdighetsträning visades genom tyska lagidrottstränarnas utövande av tydliga och planerade program i samspelet:

Vi använder oss av ett fyra stegs program inom fotbollen. Första steget innebär att barnet förstår vad som ska läras ut, andra steget att barnen visar det som skulle läras ut och får uppmärksamhet och hjälp av tränaren i form av videoanalyser, muntlig feedback och korrekta visningar och så repeteras färdigheten tills den börjar sitta. När den sitter har vi nått tredje steget där barnet ska kunna visa färdigheten under en match. Fjärde steget existerar endast om barnet inte lyckas utföra färdigheten korrekt i matchen och innebär egentligen att vi går tillbaka till steg ett och börjar om.

(tysk fotbollstränare)

I handboll använder jag ett trafikljussystem för att ha koll på hur barnen ligger till i sina färdigheter. Jag markerar barn med en färg i mitt protokoll för varje färdighet. Röd färg betyder att barnet inte kan utföra rörelsen alls, gul färg betyder att barnet kan utföra färdigheten men med en del tekniska brister och grön färg menar att barnet kan utföra rörelsen korrekt utan tekniska brister.

(tysk handbollstränare)

När jag känner att de kan så kan de och syns fort vilka som utför bättre än de andra, i ordningsföljd är tidigare exempel på utsagor från en baskettränare respektive en konståkningsstränare i Sverige. Färdighetsbedömning med "egna ögat" var kännetecknande för de svenska tränarnas utsagor om färdighetsbedömning, till skillnad från de tyska lagidrottstränarnas tillgång till modeller för färdighetsbedömning. I studien framkommer således skillnader i tränarnas förhållningssätt och syn på hantering av färdighetsträning emellan länderna. Svenska tränare utgick från sina egna subjektiva bedömningar medan tyska tränare utnyttjade färdiga program och riktlinjer med färdighetsfrämjande syfte i barntävlingsidrotten. Det finns anledning att tro att detta troligen påverkar hur samspelet och

förhållningssättet mellan tränare och individ ser ut i praktiken inom temat fys- och färdighetsträning.

6. Diskussion

Denna studie handlar om barnidrott inom ramen för en organiserad verksamhet och hur tränare i två länder uppfattar sin roll och utformningen av den barnidrottsverksamhet som de är en del av. Studiens mer preciserade syfte har varit att undersöka tyska och svenska tränares syn på samspelet mellan tränare och barn inom ramen för föreningsidrott för barn samt synliggöra likheter och skillnader mellan tränarnas syn på detta samspel. Diskussionen disponeras utifrån de två mer preciserade frågeställningar; ”Hur beskriver tyska och svenska tränare samspelet mellan tränare och barn inom ramen för föreningsidrott för barn?” och ”Vilka likheter och skillnader mellan tyska och svenska tränares åsikter framträder?”. För att underlätta resultatdiskussionen diskuteras en frågeställning i taget.

6.1 Tränarnas syn på samspel

I studien framkommer att tränarnas samspel styrs av barnens inre motivation och strävan att möta barn på individnivå. Tränarna strävade efter individanpassning genom att inkludera varierande övningar och målsättningar i träningen. An och Meaneys (2015, s.143) betonar i sina intervjuer med specialpedagoger vikten av individuellt bemötande och hur det främjar lärandet. Utifrån An och Meaneys studie (2015, s. 143) och denna studies resultat (tränarnas intervjusvar) kan jämförelser göras kring likheter. Även i denna studie betonar respondenterna samspelet med barnen och hur detta påverkas av tränarens initiativ att möta barnen på individnivå. Däremot kan likheten mellan studiernas resultat problematiseras genom det faktum att intervjustudien av An och Meaney (2015, s. 143) baserades på intervjuer av specialpedagoger, verksamma med barn med funktionsnedsättningar.

Turners (2016) slutsatser om att tonåringars motivation att lära sig och idka samarbete ökar ju mer frihet och delaktighet de tilldelades under träningen, tillsammans med studien av An och Meaney (2015, s. 143) påvisar vikten av det individuella bemötandet och delaktigheten i ett samspel. Det saknas studier där detta visas för 11-13 åringar, men föreliggande studies resultat påtalar värdet av ett individuellt bemötande för ett effektivt samspel med tränare i syfte att främja lärprocesser inom barnidrott.

Tränarnas sociokulturella förhållningssätt till lärande kännetecknas genom det individuella mötet som tränarna betonar. Att vara uppmärksam på samspelet i mötet med individen påvisar Säljö i sin forskning (2009, s. 207) där han uppmärksammar värdet av att vara en del av det sociokulturella och på så sätt se lärandet dubbelsidigt.

Lagidrottstränarna påpekade vikten av att skapa positiv atmosfär men gav inga exempel på hur de arbetade med detta, dvs. inga metoder för detta framgick av deras utsagor. Parker och Ward (2013, s. 534) visar i sin studie hur en positiv atmosfär kan skapas genom att inkludera fyra faktorer i ett samspel; relationer, lärande, avslappnad miljö och njutning. Men eftersom ingen lagidrottstränare påvisade exempel på dessa går det inte utifrån denna studie att uttala sig specifikt om hur samspelet mellan tränare och barn skapas för att en god atmosfär ska bli verklighet inom lagidrotter.

Tränarnas utsagor om det sportspecifika lärandet går att hänföra till Vygotskijs teori om proximalutveckling (Ageyev et al. 2003, s. 1 ff.). Tränarna beskrev, antingen medvetet eller omedvetet, hur de som förebilder och utifrån eget kunnande visade färdigheter för barnen. Utifrån sin egen kunskap handledde de barnen, observerade och instruerade barnen tills de kunde utföra färdigheterna själva. I intervjuerna med tränarna framgick inte orsaken till tränarnas förebildstänkande, men den fanns påtagligt närvarande i tankarna bakom utövandet av samspel i individuella sporter. Dock påtalas förebildstänkandet i Morgans studie kring ”Continuing professional development” (CPD), där kompetensutveckling för pedagogen, i det här fallet tränaren, ständigt ska sträva efter att förbättra samspelet med barn genom sin egna personliga utveckling (Morgan et al. 2019, s. 43).

Dyson och Wallhead (2017) presenterar ”Cooperative learning” (CL) som ett verktyg vars syfte är att främja lärande genom ett flertal små effektiva gruppdynamiska uppdrag som eleverna löser tillsammans med pedagogen. Att tränaren visar och eleverna gör har visats karaktärisera samspelet för individuella sporter. CL tolkas som en metod att utöva detta i gruppform och kan relateras till ett samspel där tränarens kunnighet och förebildsstatus står i centrum. Ingen av tränarna påstod sig utnyttja CL specifikt i samspelet, men av deras utsagor kunde utläsas att de utnyttjat något i likt den metoden för att leda träningsgrupper och utgå ifrån sitt eget exempel vid presenterande av övningar.

Förebildstänkandet visades dominera tränares tankar bland individuella sporter. Även Engström och Redelius (2002, ss. 270-286) hävdar att tränarens förebildsstatus har positiva konsekvenser för lärandet i barntävlingsidrotten. När barn visade respekt till tränaren ansågs det bero på hur hen trädde socialt och samspelade med barnen vid träningen. Det barnen iakttog av tränaren påverkade deras samarbetsvilja. Detta är i linje med Säljö's exempel av iakttagelse (2009, s. 207). När barnen iakttar tränarens handlingar anses detta ur ett sociokulturellt perspektiv på lärande ske genom iakttagelsen av tränarens utförande. Här finns alltså risken att ett dåligt exempel på träningen kan dämpa lärandet hos barn. I relation till Vygotskys teori om den proximala utvecklingszonen, bör pedagogen visa kompetens som är högre än adeptens för att utveckling ska ske (Ageyey et al. 2003, s. 1 ff.). Att ha i åtanke är att synsättet med tränaren som förebild alltid påverkar samspelet, oavsett om förebilden har ett bra eller dåligt inflytande.

Tidigare forskning av tränarens samspel med barn har inte kunnat presenteras för summativ och formativ bedömning. Resultatet från denna studie är det enda exemplet som kan presenteras. Här framkom att svenska tränare var eniga i utövandet av formativ bedömning och att tyska tränare föredrog en kombination av båda bedömningsformer för att främja lärande. Om framtida studier kan visa liknande skillnader i förhållningssätt mellan olika länder kvarstår att undersöka. Men skillnaderna i sättet att se på bedömning påverkar troligen utformningen av verksamheten inom barnidrotten i Sverige respektive Tyskland.

I studien utgiven av Pereira-Monfredini, Silva och Teixeira (2017, s. 1825) påpekas hur feedback, och speciellt konstruktiv feedback bidrog till ett mer effektivt lärande jämfört med feedback utan konstruktivt syfte. Tränarna i denna studie var generellt av samma åsikt som i den ovan nämnda studien, dock föredrog svenska tränare i större utsträckning positiv feedback i barnsamspelet. Svenska tränare grundade detta på att även i fall utan beskrivningar av fel är det viktigt för barn att regelbundet höra något positivt och få bekräftelse. Svenska tränare betonade vikten av positiv feedback, men instämde likt tyska tränare hur feedbacken ska vara konstruktiv och bidra till lärande. Den konstruktiva feedbackens positiva effekt och hur den bör inkluderas i samspelet för att främja lärande i barnidrott framgår även i denna studie.

Respondenterna betonade i stor utsträckning hur lek inte betyder mindre seriös träning. Inkluderandet av lekfulla moment påstods bidra till ökad delaktighet och utveckling för

barnen i sin sport. Tränarna föredrog en kombination av lekfulla moment med tävlingsssammanhang så att en utformning av en progression från lek till tävling inte behövdes. Att detta kännetecknar ett bra samspel och främjar lärandet kan däremot inte styrkas genom denna studie, men det finns ett liknande teoretiskt resonemang som presenteras i Engströms teori om de underliggande logikernas betydelse för hur praktiker i slutändan uppfattas som meningsfulla (Engström, 2010 ss. 49-79). Tränares exempel att kombinera lekfulla moment med tävling innebär att logikerna kan blandas eller integreras.

Om barn känner tävlingspress påpekade tränare att det beror på yttre stressfaktorer som föräldrar eller lagkompisar. Correia och Marques-Pinto (2016, s. 247) visar med sina intervjuer att ämneslärare i allmänhet föredrar att undervisa elever från fungerande hem. Tränares utsagor innehåller inget liknande men de påpekade att föräldrar kan störa och orsaka tävlingspress för barn. I den portugisiska studien uttrycker lärare att de anser föräldrar med dåligt inflytande vara ett hinder för barnens lärande i skolan (Correia & Marques-Pinto 2016, s. 247). På samma sätt kan liknelsen dras till barntävlingsidrotten där tränare anser att resultatnriktade föräldrar kan vara hinder för barnens utveckling, lärande och tävlingsframgång. Det går inte att dra slutsatsen att barnföräldrar ensamt ligger bakom tävlingspressen men tränares intervjuer visar att föräldrar finns som en påtaglig yttre faktor som också påverkar tränares och barns samspel. Tränarna använder sig av privata samtal i de extremaste fallen och inte på allmän plan med alla barn, för att komma till rätta med denna typ av problem och söker lösa detta med individuellt bemötande, vilket går i linje med såväl Säljö's (2009), Turners (2016) och An och Meaney's forskning (2015, s. 143).

Allmänt föredrog tränarna att utöva fysträning genom att dela barn i grupper enligt ålder och fysisk mognad, dock påpekades vikten i att utföra gruppindelningen diskret så att barn med låg fysisk mognad inte skulle utpekas. Barn som visade mer fysisk mognad gentemot andra föredrogs att flytta till äldre barngrupper så att optimala träningsutmaningen kunde uppnås för alla. Endast fäktningstränaren avvek i denna bemärkelse med sin ståndpunkt att i fäktning möter man ständigt motståndare som är större eller mindre än en själv och att barn behöver anpassa sig till detta. Det kan sägas gå i linje med temat specialisering där tränare anpassar träningen enligt sportens krav. Utöver tränares åsikter presenterar Brock et al. (2009, s. 355) idéer som vidare stärker individanpassning och gruppindelningens vikt i fysträningen. Genom att ta i beaktande barns mognad och tidigare erfarenhet vid gruppindelningen förebyggas situationer där mer fysiskt utvecklade barn fick chansen att vinna över andra på träningen.

Denna indelningsprincip kan relateras till tränares tidigare åsikter att möta barn på individnivå, vilket framkommer av principen att bilda barngrupper utifrån ålder och fysisk mognad. I enlighet med Brock et al. (2009, s. 355) visar tränarna hur iakttagandet av detta i samspelet mellan tränare och barn främjar lärandet genom skapande av individanpassade fysträningsspass.

I föreliggande studie framkommer inte att det skulle vara fel att skapa sportspecifikt duktiga barnidrottare, men tränare föredrog att undvika tidig specialisering i barnidrotten. I utsagorna framkommer tränarnas syn på vikten av att ingen färdighet kan utföras för bra och att tränarna i allmänhet föredrog att repetera en rörelse tills de själva tyckte att den satt bra. Att beakta är dock Engströms hållningssätt kring färdighetsträning (2010, s. 65); ”När färdigheten är väl automatiserad och prestationsförmågan inte längre förbättras eller sjunker har färdighetsträningen mist sin mening och en fortsatt verksamhet får därefter, om den ens äger rum, en annan innebörd.”. Repetition behöver liksom alla andra metoder under en träning användas med vaksamhet.

Tränarnas synsätt kring färdighetsträning går att relatera till ett sociokulturellt perspektiv på lärande som utgår ifrån Säljös (2009, s. 207) principer om iakttagande och specifikt för hur synen på nästa steg i kunnandet främjar färdighetsutvecklingen (Ageyey et al. 2003, s. 1 ff.). Speciellt svenska tränare uttryckte att de använde sig av det ”egna ögat” vid bedömning av färdigheter för barn. Sportspecifika färdighetsprogram utnyttjades specifikt av tyska lagidrottstränare, men förekom varken hos tränare bland individuella sporter eller svenska lagidrotter. Repetition kan enligt Engströms träningslogik (2010, s. 65) vara något att föredra vid idkande av färdighetsträning men för att kunna göra slutsatser om dess lärofrämjande effekter i samspelet mellan barn och tränare krävs mera forskning för att påvisa detta.

En aspekt som Littles och Watkins (2004, s. 75) tar upp är hur förståelse leder till ändring och ändringen leder till utveckling. Ingen tränare som intervjuades uttryckte vikten av barnens förståelse för träningsinnehållet och hur det påverkar lärandet. I relation till individuella bemötandet skapas förståelse på olika sätt beroende på barnindividen som tränaren möter. Hypotetiskt ska barnens förståelse av träningsinnehåll bidra till mer effektivt lärande i barntävlingsidrotten och detta vore något att inkludera i samspelet. Detta kan varken påvisas av tränarintervjuerna eller i tidigare studier och skulle därför kräva mer forskning för att stärkas som en slutsats.

6.2 Skillnader på samspel emellan Sverige och Tyskland

Gjems och Sheridan (2017) visar i sitt resultat hur både lärare från Sverige och Norge hade lika åsikter kring samspel men visade olika metoder för dess utövande. Orsaken till metodvalen ansågs ligga bakom kulturella skillnaderna emellan Sverige och Norge. Studien är ett exempel på hur det kulturella inflytandet styr handlingen bakom samspelet även om åsikterna är lika bland utövarna. Exempel på denna likhet kan visas i tränares åsikter av feedback där tränare från de båda länderna var ense om feedbackens positiva inflytande men ändå utövade den olika beroende på om de kom från Tyskland eller Sverige. Tyska tränare prioriterade konstruktiv feedback med fokus att inkludera både positiv och negativ feedback i samspelet medan svenska tränare i stort sätt valde att prioritera positiva feedbacken. För att dra slutsatsen att kulturella olikheter styr samspeletsutförandet skulle konkreta exempel ha krävts i studien av Gjems och Sheridan (2017). Eftersom exempel saknas kan endast likheter dras emellan Gjems och Sheridans (2017) resultat och tränares uttalanden i den här studien.

Det framkom av intervjuvaren tydliga skillnader emellan tränarnas åsikter av summativ och formativ bedömning. Alla svenska tränare var i stor utsträckning bekanta med bedömningsformerna och föredrog stort sett formativa bedömningsprocessen med ståndpunkten att den var mera läroinriktad jämfört med det summativa. Tyska tränare krävde ytterligare förklaringar av bedömningsformerna och efter beskrivning ansåg de en kombination av båda som mest lärofrämjande. I Tyskland enades tränarna angående hur summativa tävlingsprestationen och formativa träningsprocessen var beroende av varandra. Om barn inte förbättrat sin tävlingsprestation, ansågs felet ligga i träningsprocessen som preparerat dem. Både tyska och svenska tränare resonerade kring den formativa bedömningens vikt, med den skillnaden att tyska tränare tyckte den formativa bedömningen var beroende av det summativa i barnsamspelet. Dessa åsiktsskillnader visar tecken på kulturella olikheter i svensk och tysk utförande av barntävlingsidrott, men inga slutsatser kan säkerställas eftersom någon liknande studie inte tidigare har påvisats.

Däremot kan det utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande visas på skillnader hos tränare från Sverige och Tyskland gällande deras olika synsätt på barnsamspelet inom punkterna feedbackutgivande, summativ bedömning och formativ bedömning. Utförandet påverkas av iakttagandet och den feedback som ges (Säljö 2009, s. 207). I gemenskap med Gjems och Sheridan (2017) styr detta handlingen ytterligare till följd av kulturella inflytandet i det land tränaren utför samspelet. Skillnaderna visas genom tränares skilda pedagogiska syn,

eftersom tränarna hade föredragit olika handlingar på de nämnda punkterna gällande barnsamspelet i barntävlingsidrott.

Det fanns lite tillgång till forskning gällande kulturella skillnaders inverkan på samspel mellan barn och tränare i barntävlingsidrott. För framtiden uppmanas studier med liknande syfte och frågeställningar för utvecklandet av kunskap inom detta område.

6.3 Metoddiskussion

Intervjuerna genomfördes med hjälp av ”Quick time player” på dator och ”ljudspelarapp” på mobil. Metoderna visade tillförlitlighet vid inspelningen och datalagringen av intervjuerna, eftersom de successivt kunde lyssnas av utan brister i ljudkvalitén, vilket gav en säker bearbetning av intervjuinnehållet.

I övrigt kan intervjuernas tillförlitlighet utvecklas genom en begränsning av frågornas öppenhet. Frågorna utformades på ett sätt så att tränarna fick stort utrymme att uttrycka sig under intervjun. Möjligen var frågorna alltför öppna då tränarna uttryckte sig mycket brett och ibland avvek från ämnet. Det försvårade databearbetningen i teman och kategorier. Istället kunde intervjufrågorna ha omformats och sökt mera direkta svar för att än bättre få fatt i tränarnas syn på samspelet mellan tränare och barn. Jag kunde också bättre ha kunnat uppmärksamma detta under intervjuerna och tydligare fört tillbaka samtalet till frågan.

Några av intervjuerna genomfördes digitalt i form av video- eller telefonsamtal vilket kan ha haft en inverkan på intervjukvaliteten trots att jag var uppmärksam på detta och gjorde mitt bästa för att säkerställa dess kvalitet. Jag ämnade i huvudsak att intervjua tränare personligen för att kunna vara säker på deras identitet och samtidigt bidra till en livligare intervjumiljö.

6.4 Slutsats

De intervjuade tränarna representerar ett sociokulturellt synsätt på lärande. Tränarna från de båda länderna visade en likartad syn på samspel avseende att möta barn på individnivå och de betonade det individuella bemötandets lärofrämjande effekt på samspelet inom barnidrotten. De lyfter även fram yttre faktorerers betydelse, exempelvis gruppsammansättning och föräldrar som påverkar upplevd tävlingspress hos barnen. Tränare från både Tyskland och Sverige var även eniga i synen på värdet av konstruktiv feedback och dess inkludering i verksamheten.

Skillnader fanns dock. De tyska tränarna föredrog en kombination av både positiv och negativ feedback, medan de svenska tränarna utgav positiv feedback i större mängder.

Tränarnas utövande av feedback visades vara den enda skillnaden som kunde påvisas och den går troligen att hänföras till ländernas kulturella olikheter. I stor utsträckning saknas tidigare forskning för att kunna diskutera och problematisera detta ytterligare. Resultaten från denna studie uppmanar därför framtida forskningsprojekt att fortsätta undersöka detta resultat. Vidare finns anledning att gå vidare med frågeställningar kring på vilka sätt barns förståelse av träning påverkas av olika samspel mellan tränare och barn inom organiserad idrott för barn.

Käll- och litteraturförteckning

Ageyev, V., Gindis, B., Kozulin, A. & Miller, S. (2003). Vygotsky's educational theory and practice in cultural context. Cambridge: Cambridge University Press.

An, J. & Meaney, K. (2015). Inclusion Practices in Elementary Physical Education: A Social-cognitive Perspective. *International Journal of Disability, Development & Education*, 62 (2), ss, 143-157.

Bryant, A., Edwards, L., Morgan, Kevin & Mitchell-Williams, E. (2019). Transferring primary generalists' positive classroom pedagogy to the physical education setting: a collaborative PE-CPD process. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 24 (1), ss. 43-58.

Brock, S., Rovegno, I. & Oliver, K., (2009). The influence of student status on student interactions and experiences during a sport education unit. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 14 (4), ss. 355-375.

Correia, K. & Marques-Pinto, A. (2016). Adaptation in the Transition to School: Perspectives of Parents, Preschool and Primary School Teachers. *Educational research*, 58(3), ss. 247-264.

Deutscher Olympischer Sportbund (2019). *Bestandserhebung 2019*. Frankfurt: Deutscher Olympischer Sportbund.

Dyson, B. & Wallhead, T. (2017). A didactic analysis of content development during Cooperative Learning in primary physical education. *European Physical Education Review*, 23 (3), ss. 311-326.

Engström, LM. (2010). *Smak för Motion*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Engström, LM. & Redelius, K. (2002). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag.

Fahlström, PG., Patriksson G. & Owe Stråhlman (2014). *Vägen från landslaget – om elitidrott, karriär och avslutning*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Gjems, L. & Sheridan, S. (2017). Preschool as an Arena for Developing Teacher Knowledge Concerning Children's Language Learning. *Early Childhood Education Journal*, 45(3), ss. 347-357.

Little, D. & Watkins, M. (2004). Exploring Variation in Recreation Activity Leaders' Experiences of Leading. *Journal of Park & Recreation Administration*, 22 (1), s. 75-95.

Patel, R. & Davidsson, B. (2000). *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pereira-Monfredini, CF., Silva, L. & Teixeira, LA. (2017). Improved children's motor learning of the basketball free shooting pattern by associating subjective error estimation and extrinsic feedback. *Journal of Sports Sciences*, 35 (18), ss. 1825-1830.

Riksidrottsförbundet (2018). *Idrottsrörelsen i siffror 2018*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Säljö, R. (2009). Learning, Theories of Learning, and Units of Analysis in Research. *Educational Psychologist*, 44 (3), ss. 202-208.

Teng, G. (2013). *Uppdrag Samspel – en studie om elevers samspelskunnande i bollspel i ämnet idrott och hälsa*. Lic diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Turner, G. (2016). *'Talent' mentalities : young people's experience of being in a sports talent development programme*. Diss. Liverpool: Liverpool John Moores University.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer – inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Watt-Boolsen, M. (2009). *Kvalitativa analyser*. Malmö: Gleerups förlag.

Riksidrottsförbundet (2019). *Idrott på barn och ungas villkor*.

<https://www.rf.se/RFarbetarmed/Barn-ochungdomsidrott> [2020-01-07]

Willermark S. (2016). *Pedagogiska teorier*.

<https://swillermark.wordpress.com/pedagogiska-teorier/> [2019-12-28]

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar

Syfte: Syftet med det här arbetet är att undersöka tyska och svenska tränares åsikter av samspelet mellan barn och tränare inom barntävlingsidrott samt synliggöra eventuella skillnader mellan tränarnas syn på detta samspel.

Frågeställningar:

- *Hur ser tyska och svenska tränare på samspelet mellan tränare och barn inom barntävlingsidrott?*
- *Vilka skillnader mellan tyska och svenska tränares åsikter av samspelet synliggörs?*

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
Pedagogen, lärare, tränare, samspel, barn, knattar, skola, idrott, Tyskland, Sverige, pedagogik, idrott och hälsa, elever, idrottare, ungdomar, pedagogiska teorier	Educator, teacher, coach, interaction, children, kids, school, sports, Germany, Sweden, teaching methods, physical education, students, athletes, youth, pedagogical theories

Var och hur har du sökt?

Databaser och andra källor	Sökkombination
<i>Discovery (GIH)</i>	<i>Ex. "teacher school physical education teaching methods interaction children", "teaching methods interaction sports children Germany", "teaching methods interaction sports children Sweden"</i>
<i>Biblioteket (GIH)</i>	Idrottslära, pedagogik
<i>Google search</i>	Pedagogiska teorier för lärande

Kommentarer

Ordkombinationerna som presenterats för discovery gav den mest relevanta forskningshänvisningen. Det var dock mycket svårt att hitta tidigare studier relaterat till frågeställningen "Vilka skillnader mellan tyska och svenska tränares åsikter av samspelet synliggörs?".

Bilaga 2

Svenska intervjufrågor D-uppsats

”Den intervjuade är medveten om sina rättigheter och har rätt att avbryta intervjun under dess gång eller att neka den totalt. All information som uttrycks genom denna intervju används endast för forskningssyfte och inga personliga uppgifter ska utnyttjas eller läckas genom arbetet.”

Herr/Fru:

Yrke:

Ursprung:

Sport:

Ålder:

1. Vad är din allmänna syn på lärande? På vilket sätt tycker du barn lär sig bäst? Vad bör pedagogen göra för att skapa ett möjligast gott samspel med barn?
2. Vilket är det viktigaste du tycker bör tas i beaktande när det gäller lärandet och samspel med barn i din egen sport?
3. Vad tycker du om formativ kontra summativ bedömning? När blir bägge lämpliga? Vilkendera föredrar du själv?
4. På vilket sätt bemöter du dina elever vid feedback, både det negativa och positiva? Tycker du feedback främjar lärandet?
5. Hur bemöter du barn då du försöker skapa ett moment med lek och rekreation? Något specifikt du utnyttjar genom din egen sport?
6. Hur ser du till att barn anpassar sig och i bästa fall även njuter av tävlingsmomentet och rangordning inom tävlingsidrott? På vilket sätt integrerar du med barn och peppar dem om det visar sig att de har svårigheter med att hantera tävlingspressen?
7. Hur fixar du progressionen från att idrott är lek och kul, till att det blir tävling med rangordning? Är det svårt att göra den progressionen för barn? I så fall hur bemöter du dem om problem dyker upp?
8. När tycker du fysisk träning för barn går för långt kontra blir för ”lätt”? Hur skapar du den balansen? Hur bemöter du individerna som har svårigheter med att utföra även de enklaste övningarna? Hur bemöter du dem som överpresterar gentemot de andra?
9. Hur bedömer du att ett barn har lärt sig en färdighet? Hur samspelar du med barn som har det svårt att lära sig nya tekniska färdigheter?

Bilaga 3

English interview questions master thesis

”The interviewee has been informed of his/her rights to cancel the interview during it’s process or deny doing the interview altogether. All information that is outspoken during this interview will be used for research purposes only and no personal details of the interviewee shall be used or leaked during and after the work of this study.”

Mr/Mrs:

Profession:

Origin:

Sport:

Age:

1. What is your general view on learning? How do you think children learn the best? What do you think an educator should do in order to establish the best possible interaction with children?
2. What do you think is the most important aspect when it comes to learning and interaction with children in your own sport?
3. What do you think about formative and summative evaluation? Are the both suitable when it comes to learning? Which do you prefer to use yourself?
4. How do you approach your students with feedback, both the negative and positive? Do you think feedback in all forms of ways encourages learning?
5. How do you approach children when you try to create play and recreation in learning? Do you apply something specific through your own sport?
6. In what ways do you help children to adapt and in best cases enjoy competitive sports with the elements of loss and victory through ranking and placements? How do you interact with children who have difficulties assessing to the competitive way of thinking? What kind of approach do you use when you deal with children who have trouble handling the pressure from competition?
7. How do you apply the progression from sports being playful to sports being competitive with children? Do you consider the progression process a hard task to make? In case of hardship how do you interact and help children who struggle with the progression?
8. What do you consider are the limits of physical training for children? When does it become too demanding or too easy? How do you create the balance yourself? How do you approach the individuals who have trouble with even the physically easiest exercises? How do you interact with the ones who physically overexceed the others?
9. How do you evaluate that a child has learned a new sports related skill? How do you approach and co-operate with children who have difficulties learning new techniques in sport?